

mr. oec. Alen Dujmić

ULOGA OVLAŠTENIKA ZAŠTITE NA RADU U HŽ INFRASTRUKTURI

1. Uvod

U sklopu provedbe nacionalne politike sigurnosti i zaštite zdravlja svake zemlje, ovisno o uvjetima i praksi, države, udruge poslodavaca i predstavnici radnika trebaju zajednički utvrditi, provoditi i povremeno mijenjati politiku zaštite na radu. Cilj te politike treba biti sprječavanje ozljeda na radu i profesionalnih bolesti povezanih s radom, odnosno otklanjanje opasnosti i štetnosti ili njihovo smanjivanje na najmanju moguću mjeru.

Jedna od glavnih aktivnosti koje bitno utječu na ostvarenje tih ciljeva i zadaća jest osposobljavanje iz zaštite na radu, određivanje i motiviranje zainteresiranih osoba koje planiraju ili organiziraju radni proces, odnosno koje u njemu osobno sudjeluju, a sve radi postizanja odgovarajućeg stupnja sigurnosti i zaštite zdravlja na radu [2].

Ovlaštenik poslodavca jest ključna osoba u oblikovanju radnikovih stavova o sigurnosti na radu u organizaciji. Može se reći to da je dovoljno znati stav ovlaštenika poslodavca o nekome problemu da se dobije slika o stavovima radnika kojima rukovodi. Naime, u većini situacija radnici se identificiraju sa svojim voditeljem pa iz toga proizlazi identifikacija u pogledu stajališta [1].

Ako ovlaštenici poslodavca ne znaju prava i obveze iz zaštite na radu, to ne znaju ni njihovi radnici. Zato treba istaknuti ulogu neposrednih rukovoditelja (u slučaju HŽ Infrastrukture d.o.o. ovlaštenici poslodavca III. i IV. razine odnosno šefovi i zamjenici šefova kolodvora, voditelji, zamjenici te brigadiri na dionicama održavanja), koji imaju jednu od najvažnijih uloga u sustavu zaštite na radu.

2. Osvrt na Zakon i koncept Zakona o zaštiti na radu

2.1. Zakon o zaštiti na radu

Zakonom o zaštiti na radu uređuje se sustav zaštite na radu u Republici Hrvatskoj, osobito nacionalna politika i aktivnosti, opća načela prevencije i pravila zaštite na radu, obveze poslodavca, prava i obveze radnika i povjerenika radnika za zaštitu na radu, djelatnosti u vezi sa zaštitom na radu te nadzor i prekršajna odgovornost.

Svrha Zakona jest sustavno unapređivanje sigurnosti i zaštite zdravlja radnika i osoba na radu, odnosno sprječavanje ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti povezanih s radom.

Radi unapređivanja sigurnosti i zaštite zdravlja na radu propisuju se opća načela sprječavanja rizika na radu i zaštite zdravlja, pravila za uklanjanje čimbenika rizika i postupci osposobljavanja radnika te postupci obavješćivanja i savjetovanja radnika i njihovih predstavnika s poslodavcima i njihovim ovlaštenicima. [3].

Zakonom se u pravni poredak Republike Hrvatske prenose sve Direktive Europske unije, a Vlada Republike Hrvatske će Europskoj komisiji podnositi jedinstveno izvješće o provedbi Direktive 89/391/EEZ [4] i pojedinačnih direktiva u sadržaju i rokovima propisanih Direktivom 2007/30/EZ.

2.2. Koncept zaštite na radu

U Zakonu o zaštiti na radu nabrojane su i obveze poslodavca kao glavne osobe u upravljanju sustavom zaštite na radu. Poslodavac ima obvezu organiziranja i provođenja zaštite na radu radnika u svim radnim procesima i u svim dijelovima organizacije rada. Radnicima mora osigurati najveću moguću zaštitu na radu te se ona mora redovito unapređivati, osobito zbog prevencije ozljeda na radu i profesionalnih bolesti.

Poslodavac također ima obveze imenovanja odbora za zaštitu na radu i osposobljavanja radnika za poslove zaštite na radu.

Posebne skupine na koje se odnosi posebna zaštita na radu su trudnice, maloljetnici, radnici koji imaju profesionalnu bolest te radnici kod kojih je utvrđena smanjena radna sposobnost ili imaju izravan rizik od smanjenja radne sposobnosti.

Dio Zakona čine i obveze poslodavca kako u vezi radnih sredstva, osobne zaštitne opreme i mjesta rada tako i u vezi sa sigurnosnim znakovima i uputama. Poslodavac je obavezan ispuniti i obveze vezane uz zaštitu od požara i eksplozije, evakuaciju i spašavanja, pružanje prve pomoći i ostalog [5].

U Zakonu su određena i pravila kojih se radnici trebaju pridržavati radi uspješne primjene zaštite na radu, a to su:

- osposobljavanje za rad na siguran način
- rad s pažnjom i briga o sigurnosti i zaštiti zdravlja kako sebe tako i ostalih radnika
- suradnja s poslodavcem i ovlaštenikom, stručnjakom zaštite na radu, specijalistom medicine rada i povjerenikom radnika za zaštitu na radu u rješavanju svih pitanja zaštite na radu.

2.3. Prekršajne odredbe Zakona o zaštiti na radu

U Zakonu postoje i prekršajne odredbe iz kojih proizlazi da je nepridržavanje Zakona kažnjivo.

Novčanom kaznom u iznosu od 10.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj poslodavca pravnu osobu:

- ako ne organizira sastajanje odbora za zaštitu na radu najmanje jedanput u šest mjeseci i ako u slučaju smrtne ozljede ne sazove sjednicu odbora za zaštitu na radu u roku od dva radna dana od nastanka takve ozljede
- ako ne izradi plan evakuacije i spašavanja ili ne odredi radnike koji će provoditi mjere i osigurati pozivanje i omogućiti postupanje javnih službi nadležnih za zaštitu od požara i spašavanje, ili ne osposobi radnike na način da ih upozna s planom evakuacije i spašavanja
- za slučaj izvanrednog događaja, ili ne provodi praktične vježbe evakuacije i spašavanja najmanje jednom u dvije godine
- ako ne provodi zaštitu nepušača od djelovanja dima duhanskih i srodnih proizvoda, biljnih proizvoda za pušenje i para elektroničkih cigareta te ako ne spriječi pušenje na radnim sastancima ili na mjestu rada
- ako ne provodi zabranu zlouporabe alkoholnih pića i sredstava ovisnosti na mjestu rada prikladnim mjerama
- ako ne osigura povjereniku radnika za zaštitu na radu potrebno vrijeme i uvjete za nesmetano obnašanje dužnosti
- za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 3.000,00 kuna poslodavac fizička osoba i odgovorna osoba pravne osobe.

Novčanom kaznom u iznosu od 30.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj poslodavca pravnu osobu:

- ako nije procijenio rizike za život i zdravlje radnika i osoba na radu u pisanom ili elektroničkom obliku, uzimajući u obzir poslove i njihovu prirodu, ili ako procjena rizika nije dostupna radniku na mjestu rada, ili ako u postupku izrade procjene rizika nisu sudjelovali radnici odnosno njihovi predstavnici
- ako poslove zaštite na radu ne obavlja u skladu s odredbama članka 20. ovoga Zakona
- ako nije osigurao da pristup mjestima rada na kojim se obavljaju poslovi s posebnim uvjetima rada imaju samo radnici koji su dobili pisane upute za rad na siguran način i osobnu zaštitnu opremu
- ako odmah po nastanku smrtne ozljede i ozljede nastale u prostoriji ili na prostoru u kojem poslodavac obavlja rad zbog koje je radniku ili osobi na radu pružena hitna medicinska pomoć i zbog koje je ozlijeđena osoba zadržana na liječenju u stacionarnoj zdravstvenoj ustanovi ili dnevnoj bolnici, ne obavijesti tijelo nadležno za inspekcijski nadzor i ako troškovi provođenja zaštite na radu terete radnika
- za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 6.000,00 kuna poslodavac fizička osoba i odgovorna osoba pravne osobe.

Novčanom kaznom u iznosu od 120.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj pravnu osobu ili poslodavca pravnu osobu:

- ako obavlja poslove zaštite na radu bez ovlaštenja
- ako ne izvrši izvršno rješenje nadležnog inspektora
- za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 25.000,00 kuna ovlaštena fizička osoba ili poslodavac fizička osoba i odgovorna osoba pravne osobe.

3. Organizacija i legislativa zaštite na radu

3.1. Direktiva 89/391/EEZ

Europska Okvirna direktiva o sigurnosti i zdravlju na radu (Direktiva 89/391/EEZ) donesena 1989. bila je važna prekretnica u poboljšanju sigurnosti i zdravlja na radu. Direktivom se jamče minimalni zahtjevi u vezi sa zdravljem i sigurnošću diljem Europe, a istodobno se državama članicama dopušta da zadrže ili uvedu strože mjere.

Cilj Direktive jest uvođenje mjera za poticanje poboljšanja sigurnosti i zdravlja radnika na radnome mjestu.

U tu svrhu ona sadržava opća načela o prevenciji profesionalnih rizika, zaštiti sigurnosti i zdravlja, uklanjanju čimbenika rizika i nesreća, informiranju, konzultacijama, ravnopravnome sudjelovanju u skladu s nacionalnim propisima i/ili praksom i obrazovanju radnika i njihovih predstavnika te opće smjernice za provedbu navedenih načela.

Direktivom se ne dovode u pitanje nacionalne odredbe ili odredbe Unije, postojeće ili buduće, koje su povoljnije za zaštitu sigurnosti i zdravlja radnika na radnome mjestu.

U kontekstu svojih odgovornosti poslodavac poduzima potrebne mjere za zaštitu sigurnosti i zdravlja radnika, uključujući prevenciju profesionalnih rizika kao i pružanje informacija i obuke te potrebne organizacije i sredstava.

Poslodavac prati potrebu za prilagodbom tih mjera kako bi se vodilo računa o promjenjivim okolnostima i težilo poboljšanju postojećega stanja.

Poslodavac provodi mjere na temelju sljedećih općih načela prevencije:

- izbjegavanje rizika
- procjena neizbježnih rizika
- suzbijanje uzroka rizika
- prilagođavanje rada pojedincu, osobito s obzirom na oblikovanje radnih mjesta, odabir radne opreme i metoda rada i proizvodnje, posebno s ciljem olakšavanja monotonog rada i rada pri ranije utvrđenoj radnoj brzini te smanjivanja njihova učinka na zdravlje
- prilagođavanje tehničkome napretku
- zamjena opasnoga neopasnim ili manje opasnim
- razvoj koherentne sveobuhvatne politike prevencije koja se odnosi na tehnologiju, organizaciju rada, radne uvjete, socijalne odnose i utjecaj čimbenika povezanih s radnom okolinom
- davanje prioriteta mjerama kolektivne zaštite u odnosu na mjere individualne zaštite
- davanje odgovarajućih uputa radnicima.

Ne dovodeći u pitanje ostale odredbe Direktive, poslodavac, uzimajući u obzir prirodu aktivnosti poduzeća/pogona:

- procjenjuje rizik za sigurnost i zdravlje radnika, među ostalim, u odabiru radne opreme, korištenih kemijskih tvari ili pripravaka te opremanju radnih mjesta.

Nakon te procjene i prema potrebi preventivne mjere, radne i proizvodne metode koje provodi poslodavac moraju:

- osigurati poboljšanje razine zaštite radnika s obzirom na sigurnost i zdravlje
- biti integrirane u sve aktivnosti poduzeća/pogona i na svim hijerarhijskim razinama
- uzimati u obzir sposobnosti radnika u odnosu na zdravlje i sigurnost kada poslodavac radniku povjера zadatke
- osigurati to da planiranje i uvođenje novih tehnologija postanu predmetom savjetovanja s radnicima i/ili njihovim predstavnicima u pitanjima odabira opreme, radnih uvjeta i radne okoline i njihovih posljedica na sigurnost i zdravlje radnika
- poduzimati odgovarajuće korake kako bi se osiguralo da samo radnici koji su dobili odgovarajuće upute mogu pristupiti područjima u kojima postoji ozbiljna i specifična opasnost.

Mjere koje se odnose na sigurnost, higijenu i zdravlje na radnome mjestu ni u kom slučaju ne smiju uključivati financijski trošak za radnike [4].

3.2. Organizacija i provođenje zaštite na radu u HŽ Infrastrukturi d.o.o.

Organizaciju i provođenje mjera zaštite na radu u HŽ Infrastrukturi d.o.o. osiguravaju i provode:

- Uprava HŽ Infrastrukture d.o.o.
- ovlaštenici poslodavca
- Odjel zaštite na radu
- stručnjak zaštite na radu
- povjerenici i koordinatori povjerenika radnika za zaštitu na radu
- Odbor zaštite na radu Sektora za promet
- Odbor zaštite na radu Sektora za održavanje
- Odbor zaštite na radu uredskih poslova koji obuhvaća sljedeće organizacijske jedinice: Sektor za pristup infrastrukturi, Sektor za razvoj pripremu i provedbu investicija i EU fondova, sve sektore podrške te sva četiri ureda Uprave
- Odbori zaštite na radu područnih radnih jedinica (Centar, Istok, Jug, Sjever i Zapad)

HŽ Infrastruktura d.o.o. obvezna je, uzimajući u obzir poslove i njihovu prirodu, procjenjivati rizike za život i zdravlje radnika i osoba na radu. Obvezna je imati

procjenu rizika, izrađenu u pisanome ili elektroničkome obliku, koja odgovara postojećim rizicima na radu i u vezi s radom i koja je dostupna radniku na mjestu rada. Propusti učinjeni u postupku procjene rizika ne oslobađaju poslodavca obveza odgovornosti u vezi sa zaštitom na radu. Radnici i njihovi predstavnici moraju biti uključeni u postupak izrade procjene rizika. HŽ Infrastruktura d.o.o. u skladu s općim propisima o radu utvrđuje organizaciju provedbe zaštite na radu te prava, obveze i odgovornosti ovlaštenika i radnika. U svrhu unapređivanja sigurnosti i zaštite zdravlja radnika HŽ Infrastruktura d.o.o. obvezna je:

- poboljšavati razinu zaštite na radu
- usklađivati radne postupke s promjenama i napretkom u području tehnike, zdravstvene zaštite, ergonomije i drugih znanstvenih i stručnih područja
- organizirati radne postupke tako da smanji izloženost radnika opasnostima, štetnostima i naporima, osobito izloženost jednoličnome radu, radu s nametnutim ritmom, radu po učinku u određenome vremenu (normirani rad), radi sprječavanja ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti u vezi s radom.

Zaštitu na radu, u skladu s Pravilnikom o zaštiti na radu i drugim propisima, u HŽ Infrastrukturi d.o.o. neposredno provode ovlaštenici poslodavca za zaštitu na radu. Stručnu pomoć u provedbi i unaprjeđivanju zaštite na radu u skladu s tim pravilnikom i drugim propisima u HŽ Infrastrukturi d.o.o. pruža Odjel zaštite na radu HŽ Infrastrukture d.o.o. U provođenju sustava zaštite na radu sudjeluju i svi radnici HŽ Infrastrukture d.o.o. [6].

3.2.1. Organizacija i provođenje zaštite na radu Područne radne jedinice za održavanje SS i TK sustava, EEP i KM Istok

Prema Pravilniku o organizaciji HŽ Infrastrukture d.o.o. [7], poslodavac unutar Sektora za podršku Upravi, komunikacije, sigurnost i zaštitu ima Odjel zaštite na radu i to kao:

- Odjel zaštite na radu i
- grupe za zaštitu na radu Zagreb, Rijeka, Split, Vinokovci, Koprivnica s mjestima rada u navedenim gradovima te u Osijeku, Ogulinu, Varaždinu i Pločama.

U nastavku obrađeni su poslovi za održavanje SS i TK sustava.

Prema Odluci o utvrđivanju ovlaštenika iz područja zaštite na radu u HŽ Infrastrukturi d.o.o. ovlaštenik poslodavca II. razine jest:

- voditelj Područne radne jedinice za održavanje SS i TK sustava, EEP i KM Istok.

Ovlaštenici III. razine jesu:

- voditelj dionice SS
- voditelj dionice TK
- voditelj dionice SS i TK
- voditelj servisa SS i TK
- zamjenik voditelja dionice SS i TK (kada mijenja voditelja)
- zamjenik voditelja dionice servisa (kada mijenja voditelja).

Ovlaštenici IV. razine jesu:

- inženjer za mjerenja TK
- inženjer za mjerenje SS
- brigadir SS
- brigadir TK.

Područna radna jedinica za održavanje SS i TK sustava, EEP i KM Istok ima ustrojen Odbor zaštite na radu. Odbor zaštite na radu Područne radne jedinice za održavanje SS i TK sustava, EEP i KM Istok čine:

- voditelj Područne radne jedinice za održavanje SS i TK sustava, EEP i KM Istok
- stručnjak zaštite na radu
- specijalist medicine rada
- koordinator povjerenika zaštite na radu.

Predsjednik Odbora zaštite na radu Područne radne jedinice za održavanje SS i TK sustava, EEP i KM Istok jest voditelj Područne radne jedinice za održavanje SS i TK sustava, EEP i KM Istok. Članove Odbora imenuje direktor Sektora za održavanje. Odbori se sastaju najmanje jednom u šest mjeseci ili izvanredno i ranije, u skladu s odredbama Zakona o zaštiti na radu. Mandat predsjednika i članova Odbora traje do opoziva. Zadaci Odbora zaštite na radu jesu:

- pratiti stanje zaštite na radu Područne radne jedinice za održavanje SS i TK sustava, EEP i KM Istok, utvrđivati politike i ciljeve zaštite na radu u svojem području

- utvrđivati jedinstvene kriterije provođenja zaštite na radu u svojem području pri osposobljavanju radnika za rad na siguran način, radnih mjesta s posebnim uvjetima rada, zdravstvene zaštite radnika i suradnju s medicinom rada, nabave osobnih zaštitnih sredstava i opreme i dr.
- razmatrati prijedloge o uvođenju novih tehnologija, procesa i postupaka s gledišta zaštite na radu u cilju zaštite zdravlja i sigurnosti radnika i izvješćivati Odbor zaštite na radu Sektora za održavanje o svojem stavu
- planirati aktivnosti i predlagati plan mjera za poboljšanje stanja iz zaštite na radu u svojem području
- podnositi izvješće o stanju zaštite na radu Područne radne jedinice za održavanje SS i TK sustava, EEP i KM Istok te ga upućivati Odboru zaštite na radu Održavanja i Odjelu za upravljanje elektrotehničkim infrastrukturnim podsustavima
- sudjelovati u izradi procjene rizika Područne radne jedinice za održavanje SS i TK sustava, EEP i KM Istok, imenujući stručnjake u radne skupine za pojedine sektore
- obavezno razmatrati polugodišnje i godišnje izvješće o ozljedama na radu u svojem području te ga upućivati u Odjel za upravljanje elektrotehničkim infrastrukturnim podsustavima na razmatranje
- analizirati uzroke teških, smrtnih i skupnih ozljeda na radu u svojem području [10].

4. Uloga ovlaštenika zaštite na radu

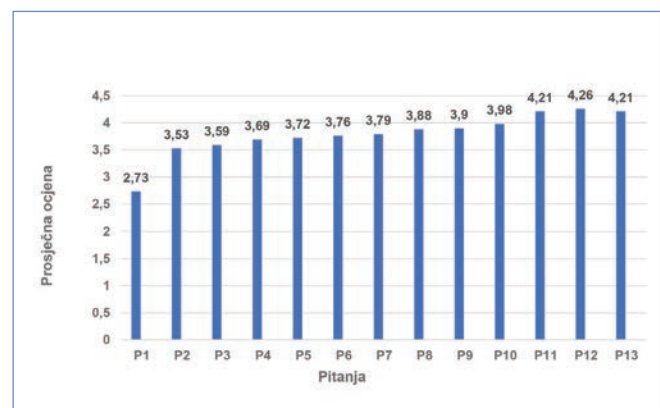
4.1. Gledišta o ulozi ovlaštenika zaštite na radu

U zakonodavstvu zemalja članica Europske unije utvrđena je obveza osposobljavanja ovlaštenih osoba iz zaštite na radu. Ta je obveza u većini slučajeva i sankcionirana. Međutim, ponekad se ispunjenju te obveze pruža otpor zbog negativnih stajališta o zaštiti na radu uopće. Zato su za uspjeh takvih aktivnosti, posebno za prihvaćanje strategije sprečavanja ozljeda i profesionalnih bolesti, važni pokazatelji o stavovima poslodavaca i njihovih ovlaštenika [2].

Ovlaštenikom poslodavca smatra se osoba na koju poslodavac prenese dio ovlasti i odgovornosti za obavljanje poslova iz zaštite na radu. Poslodavci i njihovi ovlaštenici moraju biti osposobljeni iz zaštite na radu, ako je riječ o tehnologijama u kojima postoji opasnost od ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i poremećaja u

tehnološkome procesu koji bi mogao ugroziti sigurnost zaposlenika [3].

Svrha osposobljavanja jest usvajanje znanja, ali i stvaranje pozitivnih stajališta prema primjeni pravila zaštite na radu, odnosno djelovanje na promjenu negativnih stajališta.

Slika 1. Prosječne vrijednosti odgovora na pitanja o postojećoj situaciji [2]

- P 1 – Zahtjevi vezani uz moju ulogu u obavljanju poslova zaštite na radu iznad su mojih mogućnosti.
- P 2 – Dobivam dovoljno povratnih informacija o funkcioniranju sustava zaštite na radu.
- P 3 – Zahtjevi vezani uz moju ulogu u obavljanju poslova zaštite na radu ispod su mojih mogućnosti.
- P 4 – Motiviran sam za obavljanje poslova iz zaštite na radu u funkciji ovlaštenika poslodavca za zaštitu na radu.
- P 5 – Poslodavac cijeni moj posao ovlaštenika poslodavca za zaštitu na radu.
- P 6 – Moji podređeni cijene moj posao ovlaštenika poslodavca za zaštitu na radu.
- P 7 – Poslodavac mi osigurava permanentno osposobljavanje za obavljanje poslova ovlaštenika zaštite na radu.
- P 8 – Područje mog rada u zaštiti na radu je definirano.
- P 9 – Zadovoljan sam funkcioniranjem zaštite na radu u organizaciji.
- P 10 – Svoju aktivnost na području zaštite na radu mogu sagledati kao dio cjeline posla svojega radnog mjesta.
- P 11 – Vodstvo tvrtke pokazuje optimizam u provedbi mjera zaštite na radu.

P 12 – Kako sagledavam budućnost i razvoj zaštite na radu u organizaciji u sljedećih pet godina.

P 13 – Svojemu nadređenomu mogu izraziti nezadovoljstvo ili suprotno mišljenje o pitanjima iz zaštite na radu.

4.2. Osposobljavanje ovlaštenika

Radi stjecanja kompetencija za obavljanje poslova ovlaštenika, zakonodavac je predvidio osposobljavanje te je donesen Pravilnik [11]. Pravilnikom je predviđeno to da osposobljavanje provode stručnjaci zaštite na radu I. i II. stupnja ili sam poslodavac odnosno stručnjaci II. stupnja ako osposobljavanje provode osobe ovlaštene za poslove zaštite na radu. Program osposobljavanja sastavni je dio Pravilnika i sastoji se od sedam tema koje bi tijekom osposobljavanja trebao svladati svaki ovlaštenik. Navedene teme jesu:

1. Osnovni pojmovi iz zaštite na radu
2. Procjena rizika
3. Osposobljavanje iz zaštite na radu
4. Obveze i prava poslodavca, radnika i ovlaštenika radnika za zaštitu na radu
5. Poslovi zaštite na radu
6. Posebni propisi ovisno o djelatnosti poslodavca
7. Posljedice neprovođenja zaštite na radu za poslodavca.

Na prvi pogled osposobljavanje prema navedenom programu nije teško ni zahtjevno, ali činjenica je da ono nije isto za sve djelatnosti. Izazovno je podjednako za onoga koji provodi osposobljavanje kao i za onoga koji mora svladati predviđene teme, no ako se pomno pogleda popis tema i zadrži malo dulje na temi broj 6 (Posebni propisi ovisno o djelatnosti poslodavca), može se zaključiti da se popis tema i sadržaja može i višestruko povećati, naravno ovisno o djelatnosti poslodavca [12].

Svakako treba istaknuti i temu broj 7 (Posljedice neprovođenja zaštite na radu za poslodavca),

kako bi se ovlaštenici poslodavca zaštitili od samovolje i neodgovornosti poslodavca.

4.3. Ovlaštenici za zaštitu na radu u HŽ infrastrukturi d.o.o.

Dio poslova zaštite na radu Uprava HŽ Infrastrukture d.o.o. prenosi na svoje ovlaštenike.

Poslovi ovlaštenika jesu:

- radniku koji nije osposobljen za rad na siguran način ne dopustiti rad bez nadzora osposobljenoga radnika
- radniku za kojega nije na propisani način utvrđeno da ispunjava tražene uvjete ne dopustiti obavljanje poslova s posebnim uvjetima rada, odnosno radniku koji više ne ispunjava tražene uvjete zabraniti da nastavi obavljati poslove s posebnim uvjetima rada
- posebno osjetljivim skupinama radnika ne dozvoliti da obavljaju poslove koji bi na njih mogli štetno utjecati
- isključiti iz uporabe radnu opremu koja nije ispravna, odnosno sigurna, kao i osobnu zaštitnu opremu na kojoj nastanu promjene zbog kojih postoje rizici za sigurnost i zdravlje radnika
- u suradnji sa stručnjakom za zaštitu na radu osigurati evidentiranje svake nezgode i ozljede na radu te svakog slučaja postupanja radnika u skladu s odredbom Zakona o zaštiti na radu
- nadzirati da radnici rade u skladu s pravilima zaštite na radu, uputama poslodavca, odnosno proizvođača radne opreme, osobne zaštitne opreme, opasnih kemikalija i bioloških štetnosti te da koriste propisanu osobnu zaštitnu opremu
- radniku zabraniti rad ako ga obavlja suprotno prethodnome podstavku
- osigurati potreban broj radnika osposobljenih za evakuaciju i spašavanje, za pružanje prve pomoći te im staviti na raspolaganje svu potrebnu opremu
- osigurati da se u vrijeme rada ne piju alkoholna pića te da se ne uzimaju druga sredstva ovisnosti, odnosno zabraniti rad radnicima koji su na radu pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti i udaljiti ih s mjesta rada.

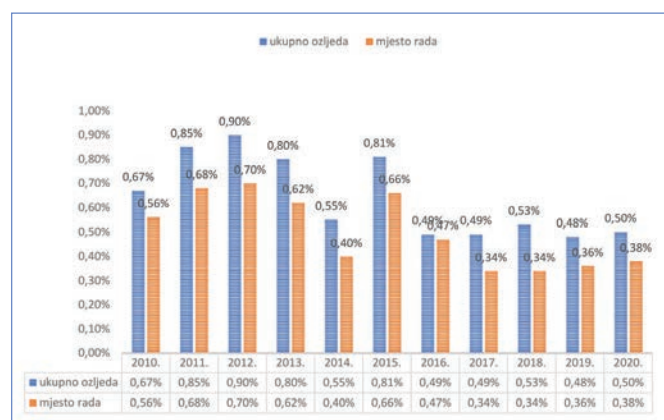
Poslodavac je obavezan ovlašteniku osigurati uvjete za rad te ga ne smije staviti u nepovoljniji položaj zbog poduzimanja aktivnosti u skladu s pravilima zaštite na radu te postupanja po pravilima struke i danim ovlaštenjima poslodavca.

Pod uvjetima za rad podrazumijevaju se samostalnost ovlaštenika u donošenju i provođenju odluka te samostalnost u raspolaganju sredstvima koja mu je obavezan osigurati poslodavac.

Ovlaštenika poslodavca razine I. – IV. određuje Uprava svojom odlukom shodno važećemu Pravilniku o organizaciji HŽ Infrastrukture d.o.o. [7].

Ovlaštenik poslodavca u sustavu zaštite na radu brine o svemu što može predstavljati neposredan rizik za sigurnost i/ili zdravlje radnika kao i o svakome drugom nedostatku u sustavu zaštite na radu, neovisno o tome je li navedeno uvjetovano organizacijom rada, uvjetima na mjestu rada ili postupanjem samog radnika. Poslove ovlaštenika za zaštitu na radu treba obavljati odgovorno i savjesno, imajući u vidu da bi i eventualni propusti mogli pridonijeti nastanku neželjenog događaja ili njegove štetne posljedice [8].

Sustav zaštite na radu u HŽ Infrastrukturi d.o.o. osim što smanjuje troškove djeluje pozitivno na radnike. Što je manji broj ozljeda i nezgoda na radu, to se radnici osjećaju sigurnije obavljati svoj posao pa su i zadovoljniji.

Slika 2. Ozljede na radu radnika HŽ Infrastrukture d.o.o. 2010. – 2020. [9]

5. Zaključak

Ovlaštenik poslodavca u sustavu zaštite na radu ima doista važnu ulogu ali i odgovornost. Ovlaštenik zajedno s poslodavcem suodgovoran je u provođenju aktivnosti vezanih uz zaštitu na radu. U svojem djelokrugu ima neposrednu odgovornost te će u tome smislu stanje po pitanju sigurnosti ovisiti upravo o spremnosti ovlaštenika da potrebne aktivnosti obavlja odgovorno.

- Ovlaštenik za zaštitu na radu posebno treba paziti na to kako bi u svojem djelokrugu osigurao da poslove samostalno obavlja isključivo zdrav radnik koji udovoljava svim propisanim uvjetima za obavljanje određenog posla (poslovi s posebnim uvjetima zahtijevaju prethodnu provjeru posebnih uvjeta), koji je osposobljen za obavljanje poslova na siguran način. Također treba inzistirati na tome da svi radnici obvezno prođu kvalitetan i teorijski i praktični dio osposobljavanja za rad na siguran način, a naučen siguran način rada redovito odnosno svakodnevno kontrolirati.

- Ovlaštenik za zaštitu na radu treba osigurati da radnici rade u skladu s pravilima zaštite na radu, danim uputama (proizvođača radne opreme, osobne zaštitne opreme, opasnih kemikalija i bioloških štetnosti) te da koriste propisanu osobnu zaštitnu opremu.
- Ovlaštenik za zaštitu na radu iz uporabe obavezno treba isključiti radnu opremu koja nije ispravna kao i osobnu zaštitnu opremu na kojoj su nastale promjene zbog kojih postoje rizici za sigurnost i zdravlje radnika koji ih koriste.

Često će za poboljšanje uvjeta vezanih uz sigurnost na mjestima rada, uz osobni angažman ovlaštenika, biti potrebna i financijska sredstva bez kojih je gotovo nemoguće napraviti potrebno. Poslodavac je obavezan osigurati potrebna sredstva te omogućiti samostalnost u njihovu raspolaganju.

Neovisno o tome ispunjava li poslodavac navedeno, ovlaštenik za zaštitu na radu uvijek treba postupati u skladu s pravilima struke, zaštite na radu i danim ovlaštenjima. Pisanim putem treba informirati poslodavca o problematici u dijelu zaštite na radu i potrebnim aktivnostima. Na primjeru HŽ Infrastrukture d.o.o. to znači da neposredni rukovoditelji (ovlaštenici poslodavca III. i IV. razine) trebaju pisanim putem informirati svojega nadređenoga poslodavca (ovlaštenika II. razine) o svim nepravilnostima iz područja zaštite na radu. U slučaju nekakvog neželjenog događaja na koji se nije moglo utjecati zbog nedostatka potrebnih sredstava, ta komunikacija u pisanoj formi mogla bi biti od velike pomoći.

Literatura

- [1] Čengić-Buranji, Z. Rukovođenje i Sigurnost. Zagreb. ZANS. 1979.
- [2] Kacian Ivetić, Irina; Ivanec, Dragutin. Rad i sigurnost (0352-3675) **3** (1999). 3: 179-190
- [3] Zakon o zaštiti na radu. Narodne novine 71/14, 118/14, 154/14, 94/18, 96/18
- [4] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A31989L0391>
- [5] Perović, Loris. Položaj zaštite na radu u konceptu društveno odgovornog poslovanja. Karlovac: Veleučilište u Karlovcu. 2019.
- [6] Pravilnik o zaštiti na radu u HŽ Infrastrukturi d.o.o. HŽI-Pravilnik 648. Službeni vjesnik 12/20
- [7] Pravilnik o organizaciji HŽ Infrastrukture d.o.o. HŽI-Pravilnik 660. Službeni vjesnik 3/18, 7/18, 5/19, 7/19, 8/19, 12/19, 3/20, 10/20, 11/20, 2/21, 4/21, 5/21, 6/21
- [8] <https://centarznr.hr/strucni-clanci/hrvatska/ovlastenik-poslodavca-za-zastitu-na-radu-najvaznije1>
- [9] Izvješće o ozljedama na radu u HŽ Infrastrukturi. Odjel zaštite na radu HŽ Infrastruktura. Zagreb. 2020.

- 10] Procjena rizika Područne radne jedinice za održavanje SS i TK sustava, EEP i KM Istok. Grupa zaštite na radu HŽ Infrastrukture. Vinkovci. 2021.
- 11] Pravilnik o osposobljavanju iz zaštite na radu i polaganju stručnog ispita. Narodne novine br. 112/14.
- 12] Pandža, M. Osposobljavanje ovlaštenika poslodavca. SIGURNOST 61 (4). 387-390. 2019.

UDK: 331.4:656.2

Adresa autora:

mr. oec. Alen Dujmić

e-pošta: alen.dujmic@hzinfra.hr, adujmic1@gmail.com

HŽ Infrastruktura d.o.o.

SAŽETAK

ULOGA OVLAŠTENIKA ZAŠTITE NA RADU U HŽ INFRASTRUKTURI D.O.O.

Ovlaštenik poslodavca ključna je osoba u oblikovanju radnikovih stajališta o sigurnosti na radu u organizaciji. Može se reći da je dovoljno znati stav ovlaštenika poslodavca o nekome problemu da se dobije slika o stavovima radnika kojima rukovodi. Naime, u većini situacija radnici se identificiraju sa svojim voditeljem pa iz toga proizlazi identifikacija u pogledu stavova.

Ako ovlaštenici poslodavca ne znaju prava i obveze iz zaštite na radu, tada to ne znaju ni njihovi radnici. Zato se može istaknuti uloga neposrednih rukovoditelja (u slučaju HŽ Infrastrukture d.o.o. to su ovlaštenici poslodavca III. i IV. razine, odnosno šefovi i zamjenici šefova kolodvora, voditelji, zamjenici te brigadiri na dionicama održavanja), koji imaju jednu od najvažnijih uloga u sustavu zaštite na radu.

Često će za poboljšanje uvjeta vezanih uz sigurnost na mjestima rada uz osobni angažman ovlaštenika biti potrebna i financijska sredstva bez kojih je gotovo nemoguće napraviti potrebno. Poslodavac je obvezan osigurati potrebna sredstva te omogućiti samostalnost u njihovu raspolaganju.

Neovisno o tome ispunjava li poslodavac navedeno, kao ovlaštenik za zaštitu na radu uvijek treba postupati u skladu s pravilima struke, zaštite na radu i danim ovlaštenjima. Pisanim putem treba informirati poslodavca o problematici u dijelu zaštite na radu i potrebnim aktivnostima. Na primjeru HŽ Infrastrukture d.o.o. to znači da neposredni rukovoditelji (ovlaštenici poslodavca III. i IV. razine), trebaju pisanim putem informirati svojega nadređenoga poslodavca (ovlaštenika II. razine) o svim nepri-

vilnostima iz područja zaštite na radu. U slučaju nekakvog neželjenog događaja na koji se nije moglo utjecati zbog nedostatka potrebnih sredstava, ta komunikacija u pisanoj formi mogla bi biti od velike pomoći.

Ključne riječi: ovlaštenik poslodavca, osposobljavanje ovlaštenika, stavovi o zaštiti na radu

Kategorizacija: stručni rad

SUMMARY

THE ROLE AN AUTHORIZED OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY REPRESENTATIVE AT HŽ INFRASTRUKTURA D.O.O.

The employer's authorized representative is a key person in shaping the employee's views regarding occupational health and safety at an organization. It can be said that it is enough to know the view of the employer's authorized representative regarding a problem, so as to get a picture of the views of the employees he manages. In most situations, namely, employees identify with their manager, and this results in identification when it comes to views.

That is, if the employer's authorized representatives are not familiar with the rights and obligations regarding occupational health and safety, then their employees will not be either. Therefore, we can especially stress the role of immediate supervisors (in the case of HŽ Infrastruktura d.o.o., they are employer's authorized representatives of levels III and IV, i.e. station managers and assistant station, then heads, deputies and foremen on maintenance sections), who have one of the most important roles in the occupational health and safety system.

In order to improve the conditions related to occupational health and safety, in addition to personal engagement of the authorized representative, material resources will often be needed, without which it is practically impossible to realize the necessary actions. The employer is obliged to provide the necessary funds and their free availability.

Regardless of whether the employer complies with the above, the authorized representative should always act in accordance with the rules of the profession, occupational health and safety and the given authorizations. The employer should be informed in writing about the problems in the field of occupational health and safety and necessary activities. That is, taking the example of HŽ Infrastruktura d.o.o., direct managers (employer's authorized representatives of levels III and IV) should inform their superior (level II authorized representative) in writing about all irregularities in the field of occupational health and safety. In case of an undesired event that could not be controlled due to a lack of necessary resources, this written communication could prove to be of great help.

Key words: employer's authorized representative, training of authorized representatives, views on occupational health and safety

Categorization: professional paper